

ПРОТОКОЛ

тридцять четвертого засідання Робочої групи з розгляду проблемних питань суб'єктів первинного фінансового моніторингу – небанківських установ та аналізу ефективності заходів, що вживаються ними для запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів і фінансуванню тероризму

м. Київ, Держфінмоніторинг

26 вересня 2014 року

Засідання проводила заступник директора Департаменту взаємодії та координації системи фінансового моніторингу Копистко О.О.

Присутні: список додається

За результатами обговорення питань порядку денного вирішили рекомендувати:

1. Взяти до відома інформацію Ліги страхових організацій України, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання щодо навчання та підвищення кваліфікації працівником, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника за проведення фінансового моніторингу у суб'єктах первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за якими здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання в сфері ринків фінансових послуг, а саме:

Відповідно до пунктів 20 – 21 частини другої статті 6 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» (далі – Закон) суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний, зокрема:

забезпечувати підвищення кваліфікації працівників, відповідальних за проведення фінансового моніторингу, шляхом проходження навчання не рідше одного разу на три роки;

вживати на постійній основі заходів з підготовки персоналу до виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу відповідно до цього Закону, шляхом проведення освітньої та практичної роботи.

Згідно з частиною п'ятою статті 7 Закону відповідальний працівник за проведення фінансового моніторингу зобов'язаний не рідше одного разу на місяць інформувати керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу щодо вжитих заходів, у тому числі з підготовки персоналу щодо виконання вимог цього

Закону шляхом проведення освітньої та практичної роботи.

Крім того, пунктом 3.4 Положення про здійснення фінансового моніторингу фінансовими установами, яке затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 5 серпня 2003 року № 25, передбачено, що для забезпечення належного рівня підготовки персоналу з питань проведення фінансового моніторингу відповідальний працівник установи (відокремлених підрозділів) розробляє та реалізує план навчання та підвищення кваліфікації працівників установи (відокремлених підрозділів) щодо здійснення заходів з фінансового моніторингу.

Враховуючи зазначене, працівник, відповідальний за проведення фінансового моніторингу в суб'єкті первинного фінансового моніторингу відповідно до законодавства наділений повноваженнями щодо проведення навчання з питань фінансового моніторингу особи, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника за проведення фінансового моніторингу, а також інших працівників суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Таким чином, особа, що тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника повинна пройти підготовку за програмою навчання, затвердженою в суб'єкті первинного фінансового моніторингу.

2. Взяти до відома інформацію Ліги страхових організацій України, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання, чи підлягає фінансовому моніторингу страхова виплата (дорівнює чи перевищує 150 000 гривень), сплачена страховиком на рахунок виконавчої служби на виконання рішення суду, а саме:

Згідно статті 15 Закону, фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу у разі, якщо сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 150 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150 000 гривень та має одну або більше ознак визначених цією статтею, зокрема проведення страхової виплати або страхового відшкодування.

Страхова виплата, яка перевищує 150 000 гривень, сплачена страховиком на рахунок виконавчої служби на виконання рішення суду не змінює суті фінансової операції, тобто за своїм характером є страховою виплатою, а тому підлягатиме обов'язковому фінансовому моніторингу за вищевказаною ознакою.

При цьому, клієнтом у зазначеній фінансовій операції виступатиме страхувальник, страховик – контрагентом, а вигодоодержувачем – суб'єкт, якому в кінцевому випадку надійдуть гроші, якщо ним не є страхувальник. Окрім цього, у розділі IV форми № 2–ФМ «Реєстр фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу» (далі – форма № 2–ФМ) слід зазначити, що фінансова операція здійснювалась за участю виконавчої служби, вказавши інформацію про рахунок, який використовувався.

У випадку неможливості ідентифікувати вигодоодержувача (страхова виплата направляється безпосередньо до виконавчої служби) вся наявна інформація про вигодоодержувача зазначається у розділі IV форми № 2–ФМ.

3. Взяти до відома інформацію Ліги страхових організацій України, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання, чи підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу операції з отримання страхового відшкодування від перестраховика, а також операції щодо сплати страховиком перестрахової премії, а саме:

Керуючись статтею 15 Закону, фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу у разі, якщо сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 150 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150 000 гривень, та має одну або більше ознак, перелік яких є вичерпним і визначений у частині другій статті 15 Закону.

Ознака фінансової операції – отримання страховиком страхового відшкодування не міститься в переліку ознак фінансових операцій, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу згідно статті 15 Закону, у зв'язку з цим, операція з отримання страхового відшкодування від перестраховика не підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу.

Відповідно до статті 15 Закону, фінансова операція у разі, якщо сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 150 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150 000 гривень та має одну або більше ознак, зокрема ознаку визначену пунктом 12 частини другої статті 15 Закону – одержання (сплата, переказ) страхового (перестрахового) платежу (страхового внеску, страхової премії), підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу.

Враховуючи зазначене, сплата страховиком перестрахової премії на суму визначену частиною першою статті 15 Закону, підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу.

4. Взяти до відома інформацію Ліги страхових організацій України, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання, щодо повторного здійснення перевірок суб'єктів первинного фінансового моніторингу з питань, дотримання вимог Закону та інших нормативно-правових актів з питань запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму за період, який вже перевірявся в минулому, а саме:

Керуючись пунктом 1 частини другої статті 14 Закону, суб'єкти державного фінансового моніторингу зобов'язані здійснювати нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або

фінансуванню тероризму за діяльністю відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу, зокрема шляхом проведення планових та позапланових перевірок, у тому числі виїзних.

Позапланові перевірки суб'єкта первинного фінансового моніторингу з питань дотримання законодавства в сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму за період, який вже перевірявся можуть здійснюватись за наявності підстав та/або обставин, що визначені у нормативно-правовому акті, який регламентує процедуру проведення перевірок.

5. Взяти до відома інформацію Ліги страхових організацій України, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання, чи підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу операція виплати викупної суми, а саме:

Відповідно до статті 15 Закону, фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу у разі, якщо сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 150 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150 000 гривень, та має одну або більше ознак, перелік яких є вичерпним і визначений у частині другій статті 15 Закону.

Фінансова операція з ознакою виплати викупної суми не міститься в переліку ознак фінансових операцій які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу згідно статті 15 Закону, а тому не підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу.

Водночас, операція з виплати страховиком викупної суми може підлягати внутрішньому фінансовому моніторингу, за наявності ознак визначених статтею 16 Закону, зокрема якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникають підстави вважати, що фінансова операція пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму.

6. Взяти до відома інформацію Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання щодо того, як вираховується трирічний строк для проходження навчання працівниками, відповідальними за проведення фінансового моніторингу:

Пунктом 20 частини другої статті 6 Закону передбачено, що на суб'єкта первинного фінансового моніторингу покладається обов'язок забезпечувати підвищення кваліфікації працівників, відповідальних за проведення фінансового моніторингу шляхом проходження навчання не рідше одного разу на три роки.

Отже, суб'єкт первинного фінансового моніторингу до закінчення строку дії свідоцтва (сертифіката) про підвищення кваліфікації з питань фінансового моніторингу повинен вжити організаційних заходів щодо чергового підвищення кваліфікації відповідального працівника.

У разі виявлення суб'єктом державного фінансового моніторингу факту непроходження відповідальним працівником суб'єкта первинного фінансового моніторингу підвищення кваліфікації на момент закінчення строку дії відповідного документу про підвищення кваліфікації, суб'єкт державного фінансового моніторингу фіксує порушення та встановлює причини, після чого приймає рішення виходячи з об'єктивних обставин, зокрема:

чи були на момент завершення строку дії сертифікату навчальними закладами здійснені оголошення про набір груп з метою підвищення кваліфікації з питань фінансового моніторингу;

чи існували об'єктивні підстави, які могли спричинити неможливість проходження навчання (дія режиму воєнного чи надзвичайного стану на відповідній території, відпустка, хвороба або відрядження працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу);

чи було на момент закінчення строку дії документу про підвищення кваліфікації відповідального працівника, направлено заяву(ки) для проходження навчання щодо підвищення кваліфікації у відповідний навчальний заклад, у якому буде здійснене навчання під час чергового набору груп слухачів з питань фінансового моніторингу;

інші документально підтверджені обставини.

7. Взяти до відома інформацію Держфінмоніторингу, Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців», Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та учасників засідання Робочої групи щодо питання стосовно уніфікації списку осіб, з якими суб'єктам первинного фінансового моніторингу заборонено/дуже ризиковано встановлювати ділові відносини, у зв'язку з набуттям чинності Закону України «Про санкції», а також накладення санкцій ЄС, а саме:

Керуючись статтею 5 Закону України «Про санкції» від 14 серпня 2014 року, пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій виносяться на розгляд Ради національної безпеки та оборони України Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Національним банком України, Службою безпеки України.

Рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій щодо іноземної держави або невизначеного кола осіб певного виду діяльності (секторальні санкції), передбачених пунктами 1–5, 13–15, 17–19, 25 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», приймається Радою національної безпеки та оборони України, вводиться в дію указом Президента України та затверджується

протягом 48 годин з дня видання указу Президента України постановою Верховної Ради України.

Рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій щодо окремих іноземних юридичних осіб, юридичних осіб, які знаходяться під контролем іноземної юридичної особи чи фізичної особи–нерезидента, іноземців, осіб без громадянства, а також суб'єктів, які здійснюють терористичну діяльність (персональні санкції), передбачених пунктами 1–21, 23–25 частини першої статті 4 Закону України «Про санкції», приймається Радою національної безпеки та оборони України та вводиться в дію указом Президента України.

Припинення дії міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, як санкція згідно з цим Законом здійснюється Верховною Радою України за поданням Президента України або іншого суб'єкта законодавчої ініціативи.

Рішення щодо застосування санкцій повинно містити строк їх застосування, крім випадків застосування санкцій, що призводять до припинення прав, та інших санкцій, які за змістом не можуть застосовуватися тимчасово.

Рішення про внесення змін до санкцій приймається органом, що прийняв рішення про їх застосування відповідно до цього Закону, за власною ініціативою або на підставі пропозицій органів державної влади, зазначених у частині першій цієї статті.

У разі прийняття рішення відповідними органами про застосування санкційних списків, Держфінмоніторинг та суб'єкти державного фінансового моніторингу нададуть для суб'єктів первинного фінансового моніторингу рекомендації щодо цього питання, які будуть розміщені на офіційних веб-сайтах.

Крім того, на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу, з метою використання в роботі розміщені Рекомендації для суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо ризиків, пов'язаних із фінансуванням сепаратистських та терористичних заходів на території України.

8. Взяти до відома інформацію Федерації страхових посередників України, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг та учасників засідання Робочої групи з питання щодо особливостей виконання вимог Закону страховими брокерами, а саме:

У Верховній Раді України 12 вересня 2014 року зареєстровано проект закону України № 5067 «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – законопроект № 5067).

Вказаним законопроектом передбачається визначити особливості здійснення суб'єктами первинного фінансового моніторингу, зокрема страховими брокерами ідентифікації клієнтів, вигодонабувачів, а також одержання даних про фактичних бенефіціарів.

Крім того, законопроектом передбачено, що суб'єкти державного фінансового моніторингу можуть встановлювати особливості ідентифікації (верифікації) клієнтів (представників клієнтів), вивчення клієнтів, уточнення інформації про клієнтів для відповідних суб'єктів первинного фінансового моніторингу залежно від специфіки їх діяльності та/або ризиків клієнтів.

Також, законопроектом передбачено, що страхові (перестрахові) брокери здійснюють обов'язковий фінансовий моніторинг у разі, якщо вони задіяні у проведенні розрахунків та отримують страхові/перестрахові премії у сумі, що дорівнює чи перевищує 150 000 гривень.

9. Взяти до відома інформацію Держфінмоніторингу, Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців», Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та інших учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання щодо виявлення суб'єктами первинного фінансового моніторингу фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу у випадку внесення клієнтом грошових коштів через каси банків на суму більше 150 000 гривень, а саме:

Відповідно до статті 6 Закону суб'єкт первинного фінансового моніторингу повинен забезпечувати виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу.

Згідно зі статтею 15 Закону, фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу у разі, якщо сума, на яку вона проводиться, дорівнює чи перевищує 150 000 гривень або дорівнює чи перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентній 150 000 гривень, та має одну або більше ознак, зокрема здійснення розрахунку за фінансовою операцією у готівковій формі.

Отже, у разі внесення клієнтом суб'єкта первинного фінансового моніторингу в касу банківської установи готівкових коштів з подальшим зарахуванням коштів на поточний рахунок суб'єкта первинного фінансового моніторингу у сумі, що дорівнює або перевищує 150 000 грн., як розрахунок (плату) за відповідну послугу, така фінансова операція підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу зі сторони суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Суттєвою умовою цієї ознаки є те, що клієнт суб'єкта первинного фінансового моніторингу використовує під час розрахунку за надану послугу готівкові кошти.

Встановлення факту внесення готівкових коштів клієнтом суб'єкта первинного фінансового моніторингу через банківську установу може бути здійснено на підставі наступних документів:

- квитанції про здійснення особою переказу готівки (другого примірника прибуткового касового документа) або іншого документу, що є підтвердженням внесення готівки у відповідній платіжній системі;

– виписки з особового рахунку суб'єкта первинного фінансового моніторингу, яка є підтвердженням виконаних за день операцій і видається або надсилається банком.

10. Взяти до відома інформацію Асоціації «Українське об'єднання лізингодавців», Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання, щодо повідомлення Держфінмоніторингу про фінансові операції клієнта суб'єкта первинного фінансового моніторингу, стосовно якого здійснюється провадження у кримінальній справі, пов'язаної з сепаратизмом, а саме:

Відповідно до підпункту (в) пункту 6 частини другої статті 6 Закону суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний повідомляти Держфінмоніторинг про виявлені фінансові операції, стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму, – в день їх виявлення або спроби їх проведення, а також інформувати про це визначені законом правоохоронні органи.

Разом з тим, у випадку, коли фінансові операції які були проведені за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу (отримання коштів від клієнта згідно договору) до моменту розпочатого кримінального провадження у справі, пов'язаній із тероризмом та сепаратизмом, про що стало відомо суб'єктам первинного фінансового моніторингу, то інформацію про такі операції, якщо мають місце підозри, що вони пов'язані з фінансуванням тероризму, суб'єктом первинного фінансового моніторингу можуть бути надані у встановленому кримінально-процесуальним законодавством порядку до правоохоронного органу, яким здійснюється кримінальне провадження.

У разі проведення клієнтом фінансових операцій на користь суб'єкта первинного фінансового моніторингу після розпочатого кримінального провадження, суб'єкт первинного фінансового моніторингу приймає рішення про їх зупинення та про повідомлення Держфінмоніторингу і правоохоронного органу про такі фінансові операції, стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму.

11. Взяти до відома інформацію Професійної асоціації реєстраторів та депозитаріїв, Держфінмоніторингу, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та учасників засідання Робочої групи щодо узгодження спільної позиції з питання, щодо здійснення ідентифікації фізичної особи – резидента, в якій відсутня інформація щодо реєстрації місця проживання або місця перебування, а саме:

Відповідно до частини першої статті 9 Закону, суб'єкт первинного фінансового моніторингу відповідно до законодавства зобов'язаний на підставі поданих офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій здійснювати ідентифікацію клієнтів, які проводять фінансові операції.

Ідентифікація клієнтів, які проводять фінансові операції, здійснюється суб'єктом первинного фінансового моніторингу на підставі офіційних документів або їх копій, що засвідчені нотаріально або підприємством (установою, організацією), яке їх видало.

Згідно з підпунктом 1 частини одинадцятої статті 9 Закону з метою ідентифікації фізичних осіб – резидентів, суб'єкти первинного фінансового моніторингу з'ясовують, зокрема, місце проживання або місце перебування фізичної особи.

При цьому, місце проживання або перебування фізичної особи має бути підтверджене відповідною поміткою в паспорті, або іншими належним чином оформленими (завіреними) у встановленому законодавством порядку документами (договір оренди житла, документ, що підтверджує право власності, інформація з ЖЕКу тощо).

Разом з тим, керуючись статтею 10 зазначеного Закону, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний відмовитися від встановлення ділових відносин або проведення фінансової операції у разі, якщо клієнт – фізична особа документально не підтвердить місце проживання чи перебування.

**Заступник директора Департаменту
взаємодії та координації системи
фінансового моніторингу**

О.О. Копистко

ПОГОДЖЕНО
Перший заступник Голови
Держфінмоніторингу

А.Т. Ковальчук